

'We moeten alles uit de kast halen om er weer bovenop te komen'

Gepubliceerd op: **02 Maart 2009**

De credit crunch baart de meeste pensioenfondsen grote zorgen. Voor Stichting Pensioenfonds KPN is het niet de eerste crisis die ze in dit nog jonge millennium het hoofd moet bieden. Gelukkig is sponsorbedrijf KPN dit keer in goede financiële gezondheid en heeft ze het voornemen extra in het fonds te investeren om de 94 procent dekking op te schroeven.

Hoe het herstelplan er precies uit zal zien is nu nog niet bekend, onderstreept pensioenvoorzitter Rudi Nieuwenhoven. Het in dit verband genoemde bedrag (120 miljoen euro, red) is puur een kostenpost die is meegenomen in de jaarcijfers van het Telecom bedrijf. "We gaan nog in vergadering met het pensioenfondsbestuur, met KPN en met onze uitvoerder TKP. Voor april moet er een gedegen herstelplan bij De Nederlandse Bank liggen. Daarin hopen we de extra storting mee te nemen, waarin we in drie jaar weer op 105 procent en in vijftien jaar op 120 procent pogen te komen."

Hij noemt de financiële injectie zeer belangrijk en zegt te hopen dat het de pensioendeelnemers vertrouwen geeft. "Het ontslaat ons als bestuur natuurlijk niet van onze verantwoordelijkheden. We kunnen nu niet ineens achterover leunen omdat onze sponsor de klappen opvangt. Zo werkt het niet. Het legt juist grotere druk op ons, om de komende periode alles uit de kast te halen om er weer bovenop te komen."

De kredietcrisis blijft een ongewisse factor, stelt Nieuwenhoven. "De wereld staat op zijn kop, we weten niet hoe ze er over drie, vier jaar voor staat. De markt moet stabiliseren. Anders verdwijnt opnieuw geld dat in het fonds is gepompt. Een storting van KPN is daarom niet zaligmakend." Evenmin is het tornen aan de beleggingsstrategie aan de orde. "Je kunt het als pensioenfonds niet zomaar over een andere boeg gooien. Het voorzichtig bijstellen van het beleid is vakwerk. De lijnen zijn tegenwoordig heel kort; vergaderen we in rustige tijden eens per kwartaal, nu zit ik om de haverklap aan de telefoon of aan de vergadertafel."

KPN Pensioen heeft een contract met uitvoerder TKP, een dochteronderneming van Aegon. TKP beheert het belegd vermogen van ruim 3,5 miljard euro. De dienstverlening van TKP omvat een totaalpakket van pensioenadministratie, fiduciair management en bestuursadvisering en -ondersteuning. Het pensioenfonds belegt grofweg zestig procent in zakelijke waarden en veertig procent in vastrentende waarden. "We proberen steeds meer risico's te beheersen. We bezitten commodities en vastgoed, maar beleggen bijvoorbeeld nauwelijks meer in hedgefondsen. De lage koersen zijn er voor de helft de reden van dat onze dekkingsgraad nu is gedaald naar 94 procent; circa vijftig procent is het directe gevolg van de lage rentestand. Daarmee zijn onze verplichtingen flink omhoog gegaan. Overigens had het voor een groot deel afdekken van het renterisico een positief effect op de dekkingsgraad."

Besloten is om niet te indexeren. "Die bui zagen velen vorig jaar al hangen. Ik hield in november een lezing tijdens een vakbondsvergadering waar aanwezigen al hardop hun vermoedens uitspraken dat het met de toeslagverlening wel niks zou worden. Het is treurig ja, maar voor indexatie moet je financiële ruimte hebben – en die hebben we niet. De toezichthouder zou het niet toestaan."

Nieuwenhoven zal dit zelf in zijn portemonnee voelen. Hij is sinds 2006 gepensioneerd. Meer dan 35 jaar lang was hij betrokken bij KPN dat aanvankelijk één bedrijf vormde met TNT Post en dat PTT heette. "PTT stapte in 1989 uit de overheid, waarna de gepensioneerden bij ambtenarenfonds ABP bleven en voor de actieve middelen werden vrijgemaakt om een nieuw pensioenfonds op te richten. Acht jaar later volgde een gecompliceerd reorganisatietraject: Telecom en post werden gesplitst."

En daar bleef het niet bij. Nieuwenhoven was directeur personeelszaken bij KPN toen de telecomgigant in 2001 op het randje van de financiële afgrond kwam. Dat had ook gevolgen voor de gepensioneerden. Het bedrijf was in de problemen gekomen door een torenhoge schuld na de

overname van een Duitse mobiele provider. Uiteindelijk moest de beursgang van KPN Mobile worden afgeblazen en werd een grondige bedrijfssanering doorgevoerd.

Vijfduizend banen werden geschrapt. Het leverde KPN Pensioen een bulk aan slapers op. In totaal kent het fonds nu zo'n 21.000 gewezen deelnemers. "De reorganisatie van KPN was een woelige periode", vertelt de pensioenvoorzitter. "Intussen kampen we met de tweede crisis sinds de millenniumwisseling, maar ze zijn totaal onvergelijkbaar. Tijdens de crisis van 2001 zat niet de wereld maar de sponsor in de knel."

Het gevolg van deze benarde periode was dat de lonen drie jaar lang werden bevroren. Conform het toenmalige beleid betekende dat ook drie jaar een nullijn in de pensioenindexatie, omdat die indexatie gekoppeld was aan de loonstijging bij KPN. Sociale partners hebben in 2008 besloten dat de indexatie van onze pensioenen niet langer zijn gekoppeld aan de CAO, ofwel aan de loonstijgingen van KPN, maar aan de consumentenprijsindex."

Daarmee werd het toeslagbeleid van KPN Pensioen sinds vorig jaar een stuk minder afhankelijk van de loonontwikkeling binnen KPN. Voor de gepensioneerden, en door de middenloonregeling ook voor de actieven, is het echter een tegenvaller dat zij na de driejarige nullijn om weer een andere reden opnieuw de toeslagverlening moeten missen. KPN als bedrijf boert intussen erg goed en kondigde afgelopen maand aan 1,3 miljard euro winst over 2008 te hebben gemaakt.

De financiële positie van het fonds laat niet toe dat de 11.000 gepensioneerden in die vreugde kunnen delen. "Het is mogelijk dat in betere tijden een inhaalslag op de indexatie wordt gemaakt. Dat gebeurde ook nadat de crisis van 2001 was beslecht." Zo kende KPN Pensioen in januari 2008 nog 1,19 procent indexatie toe aan de actieven en 1,44 procent plus eenmalig 1 procent aan de inactieven.

"Sommige gepensioneerden zijn van mening dat loonstijgingen vaak hoger zijn dan prijsstijgingen, en hebben daarom hun onvrede geuit over de keuze voor een koppeling aan de prijsindex. Van de andere kant is binnen KPN steeds meer sprake van variabele lonen – dan is het uiterst ingewikkeld om de pensioenindexering te koppelen aan de diverse loonstijgingen." Daarnaast zijn er extra afspraken voor gepensioneerden gemaakt over de indexatie.

Nieuwenhoven is inmiddels bijna twintig jaar betrokken bij KPN Pensioen. Nimmer heeft hij er zo hard aan moeten trekken als nu, zegt hij. "Er is geen sprake van een paniek. Ik lig er nog niet wakker van. Maar de huidige ontwikkelingen zijn behoorlijk zorgelijk. Van alle nevenactiviteiten die ik vervul, kun je wel zeggen dat dit momenteel mijn hoofdnevenactiviteit is."

"Doordat nu met de marktrente moet worden gewerkt, zoals is vastgelegd in de Pensioenwet, zijn de resultaten veel volatieler dan toen we met de vier procent standaardrente werkten." Hij vindt de toezichthouders in bepaalde opzichten 'te streng'. Zaken als de toeslagenmatrix – met name de wettelijk voorgeschreven teksten voor het reglement – en de toeslagenlabel hekelt hij. "Ik begrijp dat ze bedoeld zijn om de deelnemer zo goed mogelijk te bedienen maar je voelt je als pensioenbestuurder soms niet serieus genomen. Het label geeft bovendien alleen maar aan wat de gemiddelde te verwachten indexatie is over een periode van vijftien jaar. De informatie is veel te kort door de bocht en ik vraag me echt af of de deelnemers het zullen begrijpen."

Het is niet allemaal kommer en kwel, reageert de bestuursvoorzitter. Zelfs een crisis heeft zijn goede kanten. "Die van 2001 leerde dat een aantal zaken flink op de schop moesten. Dat betekende een aanzienlijke verbetering van de efficiency en transparantie naar de klanten. Het neemt niet weg dat het menselijke aspect, de ontslagen, pijnlijk was. Daarnaast zijn we ook binnen het fonds trots op een aantal beslissingen. Op onze overgang van de eind- naar de middelloonregeling bijvoorbeeld. We waren niet het enige fonds maar wel een van de eerste. Verder is de verkoop van de uitvoerder goed geweest. Dankzij die stap werd voor uitvoerder TKP Pensioen de weg vrijgemaakt om haar ambities te verwezenlijken."